

בש"פ 971/22 - מדינת ישראל נגד יוסף דהן

בבית המשפט העליון

בש"פ 971/22

לפני:

כבוד השופט י' אלרון

העוררת:

מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב:

יוסף דהן

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים ב-מ"ת 62067-05-21 מיום 8.2.2021 שניתן על ידי הנשיא א' פרקש

תאריך הישיבה: ח' באדר א התשפ"ב (09.02.22)

בשם העוררת: עו"ד עודד ציון

בשם המשיב: עו"ד איתן להמן

החלטה

1. לפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט א' פרקש) ב-מ"ת 62067-05-21 מיום 8.2.2022, במסגרתה הורה על שחרור המשיב לחלופת מעצר בקהילה טיפולית "פתוחה", בפקוחם של שני מפקחים מגבים.

רקע והשתלשלות ההליכים

2. נגד המשיב הוגש כתב אישום מתוקן המייחס לו ולאחרים ביצוע מעשה טרור של ניסיון רצח, עבירה לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), בצירוף סעיף 37(א) לחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016 (להלן: חוק המאבק בטרור); השתתפות בהתפרעות, עבירה לפי סעיף 152 לחוק; והשמדת ראיה, עבירה לפי סעיף 242 בצירוף סעיף 29(ג)(3) לחוק.

כמתואר בכתב האישום המתוקן, במהלך מבצע "שומר החומות" בחודש מאי 2021 ובצל ההתפרעויות האלימות שהתרחשו בארץ באותה העת, המשיב ושלושה מחבריו קשרו קשר להתנפל ארבעתם יחדיו (להלן: הנאשמים) על בן המגזר הערבי במטרה להכותו ולפגוע בו. לשם כך, צעדו ברחבי ירושלים, ולאחר שהבחינו במתלונן וחשדו כי מוצאו ערבי, המשיב פנה אליו בכוונה לברר את זהותו. משאושש חשדם כאמור - אחד הנאשמים ריסס גז מדמיע לכיוון פני המתלונן, וארבעתם החלו להכותו, לבעוט בו ולחבוט בגופו, זאת בעוד המתלונן מנסה לעוצרם ולהשתחרר מאחיזתם. בשלב זה, נאשם אחר שהיה מצויד בסכין דקר את המתלונן לאורך גבו, בעוד יתר הנאשמים ממשיכים להכותו.

משהבחין המשיב בדם המתלונן "מתפשט על נעליו", התרחק מהמקום. בהגיעו לישיבת "אבני קודש" בשכונת נחלאות, פנה לחברו וביקש ממנו להיפטר מנעליו ומכנסיו. חברו זרק את פרטי לבוש אלו לפח זבל סמוך.

כתוצאה ממעשי הנאשמים, המתלונן הובהל לבית החולים כשהוא סובל מחבלות בגופו ועשרה פצעי דקירה, שם הורדם והונשם. נעיצות הסכין בגופו גרמו לקרעים בכבד ובריאה השמאלית.

השתלשלות ההליכים המשפטיים

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום, הוגשה בקשה לעצור את המשיב ושאר הנאשמים המעורבים בפרשה עד תום ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדם.

4. ביום 12.8.2021, בית המשפט המחוזי קבע כי ישנן ראיות לכאורה נגד המשיב לביצוע מעשה טרור של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, המתבססות בראש ובראשונה על הודאתו, כמו גם על הסרטונים המתעדים את האירוע; וכי קמה עילת מעצר בשל מסוכנות בדרגה גבוהה נוכח נסיבות ביצוע העבירות.

עוד נקבע, כי טרם מתן החלטה סופית בבקשת המעצר עד תום הליכים, המשיב יופנה לשירות המבחן לקבלת תסקיר מעצר בעניינו, בגדרו תיבחן אפשרות לשחררו למעצר בית או לעוצרו באיזוק אלקטרוני.

5. בתמציתית יתואר, כי בעניינו של המשיב הוגשו שישה תסקירי מעצר, וכן התקיימו מספר דיונים. מתסקיר המעצר הראשון מיום 13.9.2021 עולה כי המשיב ביטא חרטה על מעשיו; כי הוא נעדר הרשעות קודמות, אך תלויים ועומדים נגדו ארבעה תיקים פליליים בגין עבירות סמים, הונאה והחזקת סכין שלא כדין; כי הוא הוכר כדר רחוב במרכז

למצבי חירום בירושלים; וכי אביו ריצה בעברו תקופות מאסר בגין עבירות סמים. בהתייחס לנסיבות כתב האישום דנן, צוין כי לדברי המשיב האירועים התרחשו בהיותו תחת השפעת אלכוהול בכמות גבוהה.

בשקלול גורמי הסיכון, שירות המבחן העריך כי בהיעדר השתלבות המשיב בתהליך טיפולי משמעותי לגמילה מהתמכרויותיו ולשליטה בכעסיו, קיימת רמת סיכון בינונית להישנות עבירות הדומות לעבירות בהן מואשם, כאשר אם תתרחשנה, עוצמתן תהיה גבוהה. הודגש, כי טרם מעצרו הנוכחי פעל המשיב לקראת שינוי באורח חייו, בין היתר, באמצעות קשר טיפולי ראשוני עם עובדת סוציאלית אשר ערכה הפנייה בהסכמתו ליחידה לטיפול בהתמכרויות בירושלים, וכי התהליך נקטע על רקע מעצרו הנוכחי. לאור האמור, שירות המבחן המליץ על בחינת התאמתו להשתלב בקהילה טיפולית סגורה ייעודית למתמודדי התמכרויות.

6. חרף התנגדות העוררת, בית המשפט הורה בהחלטתו מיום 14.9.2021 על הגשת תסקיר משלים, במסגרתו יתאם שירות המבחן עבור המשיב ראיון קבלה לקהילה טיפולית סגורה. בהתאם לכך, התקיים ראיון עם הפסיכיאטר של קהילת "רוח מדבר", אשר התרשם כי המשיב אינו מתאים בשלב זה להשתלב בקהילה טיפולית סגורה המיועדת למתמודדי התמכרויות בלבד, וכי נדרש אבחון מעמיק בנוגע למצבו הנפשי. על כן, המליץ שירות המבחן על הפניית המשיב לקבלת חוות דעת פסיכיאטרית מקיפה על ידי הפסיכיאטר המחוזי.

7. בהחלטתו מיום 14.11.2021, בית המשפט הפנה את המשיב לבדיקה על ידי פסיכיאטר מטעם שירות בת הסוהר. על פי חוות הדעת הפסיכיאטרית שהתקבלה, מצבו הנפשי של המשיב יציב, והוא לא זקוק לטיפול או השגחה פסיכיאטרית. כן הומלץ לשקול טיפול גמילה מהתמכרויות, תחת מעקב.

8. לאור האמור, בית המשפט הורה בהמלצת שירות המבחן ועל אף התנגדות העוררת, על הפניית המשיב לראיון קבלה למסגרת טיפולית נוספת בשם "הר טוב - בית אביבה" (להלן: בית אביבה), אשר אינה בבחינת "מסגרת נעולה" ולא ניתן לשהות בה בתנאי מעצר מלאים. בתסקיר מיום 26.1.2022, נאמר כי על סמך ראיון הקבלה ותוצאות הבדיקות הרפואיות שנשלחו על ידי גורמי שב"ס, המשיב נמצא מתאים להשתלב בקהילה, ומשכך שירות המבחן בא בהמלצה לשלבו כאמור, עם חלופת גיבוי של שני מפקחים המכירים את המשיב מלימודיהם או עבודתם.

9. בהחלטתו מיום 8.2.2022, בית המשפט הורה על שחרור המשיב לחלופת מעצר בקהילה הטיפולית "בית אביבה" בכפוף למספר תנאים - ובכלל זה, עזיבת הקהילה ללא אישור עשויה לגרום למעצרו עד תום ההליכים; הקהילה תדווח מיידית למשטרה אם הוא אינו עומד בתנאי המקום או מביע רצון לעזבו; וכן שבמהלך חופשות או ימי הרחקה, המשיב ישהה בפיקוחם של אחד משני המפקחים שהוצעו, אשר יידרשו לחתום על ערבות. כמו כן, נגד המשיב הוצא צו עיכוב יציאה מן הארץ עד תום ההליכים.

10. בהקשר זה יצוין, כי שניים מבין הנאשמים שוהים במעצר עד תום ההליכים. לגבי אחד מהם, נפתלי אלמקייס (להלן: הנאשם אלמקייס), הורה בית המשפט המחוזי ביום 1.9.2021 על העברתו למעצר באיזוק אלקטרוני. על החלטה זו הוגש ערר מטעם הצדדים לבית משפט זה - ערר המדינה התקבל ומעצרו הוארך עד תום ההליכים (ראו בש"פ 6026/21 מדינת ישראל נ' אלמקייס (19.9.2021) (להלן: עניין אלמקייס)).

אשר לנאשם הנוסף המעורב גם הוא באירועים מושא כתב האישום, יוסף בן עמי (להלן: הנאשם בן-עמי), בית משפט זה קבע בהסכמת הצדדים כי ישהה במעצר בפיקוח אלקטרוני עד תום ההליכים המשפטיים נגדו (בש"פ 5746/21 מדינת ישראל נ' בן-עמי (20.8.2021)). יודגש, כי לנאשם בן עמי לא יוחסה עבירה של מעשה טרור של ניסיון רצח.

טענות הצדדים בערר

11. לטענת העוררת, מסוכנותו הרבה של המשיב משתקפת באופן מובהק מחומרת המעשים המיוחסים לו בכתב האישום, כעולה גם מהסרטונים המתעדים את האירוע. המשיב וחבריו תקפו באלימות שלוחת רסן עובר אורח שהלך לתומו ברחוב הומה אדם בירושלים, אך על רקע היותו ערבי. הודגש, כי המשיב ונאשם אחר, הם אלו שנקטו בצעד הראשון באירוע התקיפה האלים; וכי מעשיו היו על רקע אידיאולוגי-גזעני, כפי שהודה במשטרה, ולא נבעו משום היותו נתון תחת השפעת אלכוהול.

העוררת הוסיפה וטענה, כי על אף שהמשיב נעדר עבר פלילי, ניכר כי מעשיו הולכים ומסלימים בשנתיים האחרונות והוא מתקשה להציב "גבולות עצמיים". עוד הפנתה לקיומם של ארבעה תיקים פליליים שתלויים ועומדים נגדו בגין מעשים שבוצעו טרם מעצרו, בהם יוחסו לו בכתבי האישום עבירות של גידול סמים, החזקת סמים שלא לצריכה עצמית, החזקת סכין ועבירות הונאה וזיוף. הודגש, כי לפי המתואר באחד מכתבי האישום, המשיב נתפס מגדל לכאורה כ-600 גרם קנאביס ומחזיק בכ-36 גרם נוספים של סם זה.

עוד נטען, כי חלופת המעצר אינה מאיינת את מסוכנותו של המשיב, שכן ב"בית אביבה" אין למעשה כל גורם אשר מגבילו. העוררת הבהירה כי ספק רב אם ניתן יהיה לדעת ולדווח בזמן אמת כי המשיב נעדר מהמקום, וכי מתעורר חשש שהמשיב ינצל את אחת מהיציאות המאושרות לו על מנת לעזוב את המקום.

כמו כן, העוררת טענה כי ב"בית אביבה" המשיב ישהה בחברת מטופלים בני דתות אחרות, ולכן קיים סיכון ממשי לאלימות חמורה ביניהם. אשר למפקחים המגבים, העוררת סבורה כי הם אינם גורמים בעלי סמכות כלפי המשיב ואינם מתאימים למלא תפקיד זה, שכן אחד מהם אישר כי הוא לא מכיר באופן מעמיק את המשיב, והשני הוא בן גילו וחברו.

מלבד האמור, העוררת עמדה על כך שמקומם של הליכי טיפול וגמילה מסמים הם בשלב גזירת העונש וריצויו ולא בשלב המעצר, אלא בהתקיים נסיבות חריגות אשר אינן מתקיימות במקרה דנן - המשיב מואשם בעבירות חמורות ביותר, ביניהן מעשה טרור של ניסיון רצח; והוא אף לא החל בתהליך מוסדר ומובנה של גמילה טרם ביצוע המעשים, אלא הביע נכונות בלבד להתחיל טיפול. הודגש, כי אין די בצעד ראשוני שכזה כדי לקבוע שעניינו נמנה עם החריגים לכלל.

12. מנגד, בטיעונו בדיון לפניי, בא כוח המשיב טען כי חלקו באירוע מושא כתב האישום קטן משל חבריו, וכי הוא הודה והפלילים. הודגש, כי בהחלטת בית המשפט המחוזי נקבע כי הראיות לכאורה הקיימות נגד המשיב הן בשל ביצוע מעשה טרור של חבלה חמורה בלבד, ולא בשל ביצוע ניסיון רצח, כפי שהואשם. בהקשר זה, הפנה לסרטונים מהאירוע, בהם ניתן לראות לטענתו כי המשיב בורח מהזירה לאחר שהבחין שאחד מחבריו דוקר את המתלונן.

אשר לחלופת המעצר, בא כוח המשיב הפנה להמלצות שירות המבחן ולקביעת בית המשפט המחוזי כי "המשיב גילה נכונות להליך גמילה ואף החל בו בטרם המעצר" (פסקה 19 להחלטה מיום 8.2.2022), ומשכך לטענתו הוא עומד בתנאים שנקבעו בפסיקה לצורך השתלבות בטיפול כבר בשלב המעצר. כן צוין, כי העוררת כלל לא העלתה בפני בית משפט קמא את הטענה כי ב"בית אביבה" שוהים גם בני דתות אחרים, ולכן יש לדחותה.

עוד טען, כי על אף שחלקו של הנאשם בן-עמי חמור יותר מזה של המשיב, הראשון הועבר למעצר בפיקוח אלקטרוני; וכי אומנם לגבי הנאשם אלמקייס, בית משפט זה קיבל את ערר המדינה והורה על מעצרו עד תום הליכים, אלא שאלמקייס הכחיש את המעשים המיוחסים לו ושמר על זכות השתיקה, ומכאן שקיים שוני בין השניים.

13. ביום 15.2.2022, הונחה על שולחני בקשת המשיב להזמנת תסקיר מעצר משלים בעניינו טרם ההכרעה בערר, זאת לצורך קבלת הבהרה נוספת מטעם שירות המבחן בדבר התאמת המשיב לשחרור לחלופה הטיפולית שנקבעה.

דיון והכרעה

14. לאחר שעיינתי בהחלטת בית המשפט המחוזי, בנימוקי הערר בכתב ומשמעתי את טיעוני הצדדים בעל-פה לפניי, כמו גם צפיתי בסרטון המתעד את תקיפת המתלונן, באתי לכלל מסקנה כי דין הערר להתקבל.

15. מסוכנותו של המשיב נלמדת הן מחומרת העבירות המיוחסות לו, כאשר החמורה שבהן היא מעשה טרור של ניסיון רצח, והן מנסיבות ביצוען. בעיצומו של מבצע "שומר החומות" עת הארץ בערה, המשיב וחבריו גמרו אומר ביניהם לתקוף יחדיו אדם תמים רק בשל היותו בן המגזר הערבי. הארבעה הכו את המתלונן, חבטו ובעטו בו, ואחד מהם אף דקר בעוצמה לכל אורך גבו.

אומנם, דומה שבשלב מסוים המשיב לא נצפה בסרטון תקיפת המתלונן, ואולם עד לאותו שלב לא ניתן להתעלם מהאלימות המחרידה והפושעת שנקט בה לצד חבריו, על רקע לאומני-גזעני. בהקשר זה, אני ער לקביעת בית המשפט המחוזי בהחלטה מושא הערר כי הראיות לכאורה הקיימות נגד המשיב הן לביצוע מעשה טרור של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות בלבד - ולא כפי שהנאשם בעבירה של מעשה טרור של ניסיון רצח. ברם, כך או כך ניתן ללמוד על המסוכנות הנשקפת ממנו, וודאי שאין לומר כי מסוכנותו מצויה ברף התחתון.

16. אכן, הלכה היא כי בחינת התאמתו של נאשם לשילוב במסגרת טיפולית, תיעשה ככלל בשלב גזירת הדין, עת ניתן לראות את התמונה הכוללת במלואה ביחס להתאמת הנאשם להליך טיפולי וחומרת העונש שיש להטיל עליו. עם זאת, נקבע כי במקרים חריגים שבהם הנאשם החל בהליך גמילה עובר למעצרו, יהיה ניתן לבחון אפשרות התאמתו למסגרת טיפולית כבר במהלך מעצרו (בש"פ 7900/19 חאסקיה נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (2.12.2019)).

כידוע, התחלת הליך גמילה קודם למעצרו של נאשם - אין די בה. לצד זאת, נדרש כי פוטנציאל ההצלחה של הליך הגמילה הוא גבוה, וכי החלופה הטיפולית תיתן מענה הולם למסוכנות הנשקפת מהנאשם (להרחבה ראו בש"פ

1485/18 פלוגי נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (8.3.2018); בש"פ 2441/21 מדינת ישראל נ' שחאברה, בפסקה 8 (19.4.2021).

במקרה דנן, אף אם המשיב אכן החל בהליך גמילה עוד קודם לביצוע העבירות בגין נעצר, כעולה מהחלטה מושא הערר - הרי שלא ניתן מענה הולם למסוכנות הנשקפת הימנו בחלופה הטיפולית דנא, כלל ועיקר.

בהתחשב ברמת המסוכנות כפי שתוארה לעיל, אני סבור כי אין בחלופת המעצר שהוצעה - מסגרת טיפולית "פתוחה", כדי לאיינה. זאת, בייחוד שעל פי תנאי המקום, המשיב אינו יכול לשהות בו בתנאי מעצר מלאים, והוא חופשי לנוע בו לבדו. כמו כן, הדיירים במקום יוצאים מהמסגרת למשימות שונות כחלק מההליך הטיפולי, והדיירים הבוגרים שם הם שמהווים את מנגנון האכיפה והשמירה כחלק מהמתודה הטיפולית. בהקשר זה יצוין, כי בהחלטה מושא הערר נקבע כי רק במהלך חופשות מאושרות או ימי הרחקה, המשיב ישהה בפיקוחם של אחד משני מפקחיו, ודומה כי ביתר היציאות, שאינן נמנות עמהם, תפקיד המפקחים אינו בא לידי ביטוי.

17. נוסף על כך, אין בידי לקבל את טענת בא כוח המשיב כי יש להעבירו לחלופת המעצר האמורה, בדומה לנאשם בן-עמי המעורב גם הוא בפרשה ושוהה כיום במעצר באיזוק אלקטרוני. בשונה מהמשיב, האישומים נגד בן-עמי מצויים ברף נמוך מאלה שמיוחסים למשיב. כך למשל, לבן-עמי לא יוחסה בכתב האישום עבירה של מעשה טרור של ניסיון רצח, אלא של חבלה בכוונה מחמירה. יתר על כן, בעוד שנגד המשיב תלויים ועומדים ארבעה תיקים פליליים נוספים, עברו הפלילי של בן-עמי - נקי, וכלשון בית המשפט המחוזי, זו "ההסתבכות הראשונה שלו עם החוק". דומה כי הדברים מדברים בעד עצמם, וניכר שוני רלוונטי בין שניהם.

זאת ועוד, החלטה בעניין מעצרו של נאשם מתקבלת, בין היתר, על פי חלופות המעצר האפשריות בעניינו, כאשר כל מקרה נבחן לגופו (ראו החלטת השופט נ' סולברג בעניין אלמקייס, פסקה 14).

18. נוכח כל אלה, אני סבור כי חרף הזדקקותו של המשיב לטיפול, אין לאפשר את שחרורו למסגרת הטיפולית "בית אביבה", משהיא לא מעניקה מענה הולם לרמת המסוכנות הנשקפת ממנו. בנסיבות אלה, אף לא מצאתי טעם להורות לשירות המבחן להגיש תסקיר מעצר משלים ביחס להתאמת המשיב לשחרור לחלופה זו.

19. טרם סיום, לא נעלמו מעיניי החרטה שהביע המשיב על מעשיו, הודאתו במשטרה, והרצון הכן והאותנטי שביטא לחולל שינוי בחייו ולהיגמל משימוש בסמים. לא למותר לציין, כי אין בהחלטה זו משום נקיטת עמדה ביחס לבחינתן של מסגרות טיפוליות "נעולות" או חלופות מעצר אחרות, ובית המשפט המחוזי רשאי לבחון לגופן ככל שיידרש לכך.

20. סוף דבר, הערר מתקבל. החלטת בית המשפט המחוזי לשחרור המשיב לחלופת מעצר ב"בית אביבה", מבוטלת.

ניתנה היום, ט"ו באדר א' התשפ"ב (16.2.2022).

ש ו פ ט
